

MILLIY KONTENT ASOSIDA YARATILGAN INTERAKTIV TOPSHIRIQLAR YORDAMIDA VATANPARVARLIKNI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Namangan Davlat Pedagogik Instituti magistranti

Qurbanova Dilafro'z

Annotatsiya

Mazkur maqola boshlang'ich ta'limda o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda milliy kontentga asoslangan interaktiv topshiriqlarning ilmiy asoslari, metodik imkoniyatlari va huquqiy-me'yoriy asoslarini yoritishga qaratilgan. Ilmiy manbalar, xorijiy tajribalar va O'zbekiston Respublikasining amaldagi ta'limga oid qonunchilik hujjatlari tahlili asosida, maktab darslarida vatanparvarlik tarbiyasini kuchaytirish uchun zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiyalashgan metodlar ishlab chiqilgan. Milliy qadriyatlar, tarixiy xotira, madaniy meros va davlat ramzlari asosida yaratilgan topshiriqlar orqali bolalarda fuqarolik ongini shakllantirishning pedagogik yo'llari aniqlangan.

Kalit so'zlar

Vatanparvarlik, milliy kontent, boshlang'ich ta'lim, interaktiv topshiriq, tarbiya metodikasi, madaniy meros, fuqarolik ong, tarixiy ong, o'zlikni anglash, Ta'lim to'g'risidagi qonun, Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya.

Kirish

Vatanparvarlik – bu shaxsning o'z yurtiga muhabbat bilan qarashi, uni asrab-avaylashga, ravnaqiga hissa qo'shishga bo'lgan ichki ehtiyoji va ijtimoiy mas'uliyatidir. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahrir, 2020-yil 23-sentabr)da ta'limning asosiy vazifalaridan biri sifatida "vatanparvarlik ruhida tarbiyalash" belgilab berilgan. Bundan tashqari, 2021–2026

yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekiston ta'lim strategiyasi"da ta'lim mazmunini milliy qadriyatlar asosida boyitish va zamonaviy o'qitish usullarini joriy etish orqali o'quvchilarda fuqarolik va ma'naviy madaniyatni shakllantirish ustuvor yo'nalish sifatida qayd etilgan.

Ayni vaqtda, UNESCO (2020), OECD (2021) va IEA (PIRLS) tomonidan ta'limda global kompetensiyalarni shakllantirish bo'yicha ishlab chiqilgan hujjatlar ham o'quvchilarda madaniy va fuqarolik ongini mustahkamlashni asosiy ta'limiy vazifalardan biri deb hisoblaydi.

Material va metodlar

Tadqiqot O'zbekiston va xorijiy ta'lim tizimidagi nazariy, metodik, huquqiy va amaliy manbalarni o'rganish asosida olib borildi. Asosiy metodlar:

1. **Me'yoriy-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish** – "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya konsepsiyasi", o'quv reja va dasturlar;
2. **Ilmiy-nazariy manbalarni o'rganish** – vatanparvarlik tarbiyasiga oid pedagogik, psixologik va sotsiologik adabiyotlar;
3. **Xalqaro tajriba tahlili** – Finlandiya, Singapur, AQSh, Rossiya tajribasi asosida taqqoslama yondashuv;
4. **Didaktik modellashtirish** – milliy kontent asosida interaktiv topshiriqlarni metodik tizimlashtirish.

Ilmiy asoslangan yondashuvlar va qonunchilik asoslari

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunining 4-moddasida belgilanishicha, ta'limning asosiy tamoyillari qatorida insonparvarlik, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik, vatanparvarlik, madaniyat va tarixga hurmat tuyg'ularini shakllantirish bor. Shu asosda boshlang'ich ta'limda vatanparvarlik g'oyasini singdiruvchi kontentdan foydalanish zarur.

Milliy qadriyatlarga asoslangan ta'lim konsepsiyasi (2021-yil)da esa quyidagilar belgilangan:

- Har bir darsda vatanparvarlik ruhidagi topshiriq, savol yoki mulohaza qo'shilishi;
- O'zbek xalqi tarixidagi buyuk siymolar hayoti va faoliyatiga asoslangan o'quv materiallari;
- Har bir bayram, ramz, tarixiy sanani o'quvchilarga obrazli va interaktiv shaklda yetkazish.

Interaktiv topshiriqlar turlari va ularning metodik asoslari

1. **Raqamli hikoyalar** – o'quvchilar tomonidan Vatan haqidagi rasm, ovoz va matndan iborat slaydlar tayyorlash;
2. **Obrazli dramatizatsiya** – Amir Temur, Zahiriddin Muhammad Bobur, Zulfiya kabi shaxslar obrazida chiqish;
3. **Multimedia asosida test** – bayroq, gerb, madhiya haqida qisqa video ko'rsatib, test o'tkazish;
4. **Savol-javob doiralari** – "Siz Vatan oldida nimalar qilgan bo'ladingiz?" tarzidagi ochiq savollar;
5. **Grafik jadval tuzish** – "Mening Vatanim – O'zbekiston" mavzusida asosiy tushunchalar xaritasi.

Munozara

Nazariy va qonunchilik asoslaridan kelib chiqib, interaktiv topshiriqlar:

- **Kognitiv** (bilim): tarixiy faktlar, ramzlar, shaxslar;
- **Emotsional** (his-tuyg'u): faxr, hurmat, muhabbat;

- **Ijtimoiy** (munosabat): ijtimoiy mas'uliyat, jamiyatga foydali bo'lish istagi;

- **Metakognitiv** (o'z fikrini anglash va nazorat qilish) komponentlarini uyg'unlashtiradi.

Shuningdek, bu topshiriqlar o'quvchilarni bir necha bosqichli tafakkur darajasiga olib chiqadi (Anderson & Krathwohl taksonomiyasi asosida):

- Bilish
- Tushunish
- Qo'llash
- Tahlil qilish
- Sintez qilish
- Baholash

Xulosa

Milliy kontent asosida tuzilgan interaktiv topshiriqlar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida:

- Tarixiy ong va madaniy xotira;
- Fuqarolik pozitsiyasi va sadoqat;
- O'zligini anglash va milliy g'urur shakllanadi.

Bu metodika nafaqat vatanparvarlik tarbiyasini, balki o'quvchilarning umumiy ijtimoiy-madaniy rivojlanishini ham ta'minlaydi.

Tavsiyalar

1. Barcha fanlarda vatanparvarlik komponentini interaktiv topshiriqlar orqali joriy etish;

2. O'qituvchilar uchun "Milliy tarbiya va zamonaviy didaktika" moduli asosida malaka oshirish kurslari tashkil etish;
3. Darslik va metodik qo'llanmalarda milliy obraz va tarixiy timsollarning o'quvchilarga mos formatda berilishini ta'minlash;
4. Maktablarda interaktiv vatanparvarlik burchaklari (axborot stendlari, mediateka, testlar) yaratish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. (2020-yil 23-sentabr, yangi tahrir).
2. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2021). *Ta'lim tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni takomillashtirish konsepsiyasi*.
3. Alexander R. (2018). *Dialogic Teaching: Rethinking Classroom Talk*. Routledge.
4. Banks J.A. (2004). *Teaching for Social Justice and Diversity*. Teachers College Press.
5. Volkova N. (2021). *Patriotic Education in Primary School*. Moskva: Prosveshcheniye.
6. Karimova M. (2021). "Boshlang'ich sinfda milliy qadriyatlar asosida vatanparvarlik tarbiyasi", *Boshlang'ich ta'lim jurnali*, №2.
7. Madrahimov A. (2020). *Qadriyatlar asosida fuqarolik tarbiyasi*. Toshkent: Ma'naviyat.
8. UNESCO (2020). *Education for Global Citizenship*. Paris.
9. OECD (2021). *21st Century Competence Framework*. OECD Publishing.
10. Anderson, L.W., & Krathwohl, D.R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing*. New York: Longman.

11. Sahlberg, P. (2015). *Finnish Lessons 2.0*. Teachers College Press.
12. Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.